

ט"ז סיון, תשס"ט
8 יוני, 2009

עמדת השלטון המקומי ליישום עקרונות בניה ירוקה בישראל במאה ה-21

זה יותר מעשור מתגבשת ראייה מערכתית ברשויות השונות בנושא חשיבות יישום עקרונות הבניה הירוקה. המודעות לנושא זה קיימת אך יישומו רחוק מלהשביע רצון. ישראל היא ארץ דלת משאבים בעלת צפיפות אוכלוסין מהגדולות בעולם המפותח אשר למעלה מ-90% מאוכלוסייתה חיה בערים. הערים הן איי חום עקב צריכת ופליטת האנרגיה שלהן. בנייני מגורים למשל, צורכים כ-45% מייצור האנרגיה בעולם, יותר מצריכת האנרגיה של התעשייה ולפיכך גבוהה תרומתם לפליטות גזי החממה.

מרכז השלטון המקומי קורא לממשלת ישראל להשקיע משאבים בפיתוח, קידום ויישום הבניה הירוקה. יש לפתח כלים פיסקליים ותכנוניים שיתנו תמריץ לענף הבניה הפרטית והציבורית עבור בניה ירוקה. ישראל יכולה להוות "אור לגויים" בנושא בניה ירוקה ולייצא ידע וטכנולוגיה כפי שכבר נעשה לפני יותר משלושים שנה בתחום דודי השמש ובעשורים האחרונים בתחום משק השפכים וההשקיה.

ברצוננו לתמצת את הנקודות המרכזיות בנושא ולציין את הכשלים, החסמים ואף מספר כיוונים לפתרונות אפשריים –

א. חסכון אנרגטי – בניה מודעת אנרגיה

1. חקיקה ותקינה תומכת - הפעילות החשובה ביותר לקידום ויישום בתחום הבינוי הירוק הוא תחום האנרגיה ועל כן יש לדרוש שמשרדי התשתיות, האוצר, הגה"ס יפעלו לתיקוני חקיקה שיתמכו בפעילות לבניה מודעת אנרגיה ולהתייעלות אנרגטית במגזר הביתי והלא ביתי.

א.2. מומלץ להשתמש בתקן בישראלי לבניה מודעת אנרגיה מס' 5282 1 ו-2.

א.3. מתקנים סולריים/רוח לאנרגיה למגורים ולמבני ציבור - על משרדי התשתיות והמדע והטכנולוגיה להשקיע משאבים פיסקליים לקידום מחקרים בטכנולוגיות ניצול אנרגיה שמש/רוח ברמת המבנה הבוודד. יש לתת תמריצים לחברות קבלניות אשר ישתמשו במתקנים סולריים.

ב. תכנון ובניה

ב.1. רשויות מקומיות המקדמות באופן וולנטרי תכניות בניין עיר המבוססות על עקרונות הבניה הירוקה נתקלות בגישה שמרנית בוועדות המחוזיות ומתקשות בקידום התכניות.

ב.2. רוב הוועדות המחוזיות והמקומיות אינן מודעות לנושא ולא מטמיעות את עקרונות הבניה הירוקה בהוראות תכנית אף לא בתכנון המקדמי.

ב.3. משרד הפנים צריך לעודד בניה ירוקה ולגבש הקלות רגולטוריות ליזמים המקדמים תכניות בניין עיר שהוכח על ידי הגוף המאשר כי הן עומדות בעקרונות הבניה הירוקה. כדוגמת תקנות התו"ב שתוקננו בשנת 2008 להצבת תאים פוטוולטאים על גגות מבנים.

ב.4. יש לקיים השתלמויות למהנדסי הוועדות ואנשי המקצוע לתו"ב בנושאי - חסכון אנרגטי, בניה משמרת מים, תכנון סביבתי שיביא לצמצום עודפי עפר וחציבה, ניהול מיטבי של הקרקע.

ג. מבני ציבור וחינוך

ג.1. על אף שמבני הציבור הינם פלח הקטן מ-10% מצריכת האנרגיה של המבנים במשק הישראלי ראוי שמבני הציבור של הרשויות ושל המדינה יתוכננו ויבנו על פי תקן ישראלי לבניה משמרת אנרגיה.

ג.2. מבני חינוך - יש להקים ועדה משותפת למשרדי הממשלה- חינוך, הגנת הסביבה, הבינוי והשיכון, וכן גופים כמו - מפעל הפיס, החברה למשק וכלכלה, אשר תבחן ותמליץ על הכלים הנדרשים לבניית מבני חינוך על פי תקנים ירוקים וכן לשיפוץ מבנים קיימים.

ג.3. יש להקים קרן ממשלתית ו/או התקנת תמריצים כלכליים אחרים לתוספת התקציבית הנדרשת לבניית מבנה ירוק למבני חינוך. על פי הידע הקיים בעולם החוזר הכספי לתוספת כתוצאה מהחיסכון באנרגיה קטן מ-10 שנים.

ג.4. מכון התקנים מעדכן ומשדרג בימים אלו את התקן הישראלי לבניה ירוקה, 5281, ראוי שהוא יורחב גם למבני ציבור בכלל וחינוך בפרט.

ג.5. על מנת להעלות את המודעות הציבורית לחשיבות הבניה הירוקה מומלץ להכין תכניות חינוך והסברה בתחום ואף להשקיע משאבים בפירסום ושיווק.

ד. תמריצים כלכליים – פיסקליים (באחריות משרד האוצר, השיכון, הפנים, הגה"ס וממ"י)

ד.1. ככלל על צוות משותף של המשרדים להכין "סל" של כלים מיסויים, רגולטורים ותקציביים כדוגמא –

ד.2. משכנתא בתנאים מועדפים לרוכשים יחידות דיור במבני מגורים בעלי תו תקן ירוק, הקלות במיסוי ובהיטלים על מבנים ירוקים ועוד...

ד.3. מענק של המדינה למבני ציבור בגובה התוספת הנדרשת לכל מבנה שנבנה על פי התו הירוק (משרד השיכון והבינוי, משרד החינוך).

ד.4. תמיכה ממשלתית בבינוי ירוק לדיר "בהישג יד" - בגיבוש כללי הסבסוד יש לשים דגש לחשיבות הבניה מודעת האנרגיה דווקא למגורים למעוטי יכולת, או בתכניות לשיקום שכונות.

ה. בניה משמרת מים

ה.1. **צמצום וניהול הנגר העילי** - הוכנה על ידי משרדי השיכון, החקלאות והגנת הסביבה חוברת הנחיות מפורטות לבניה משמרת נגר עילי, מרמת המבנה הבודד ועד כבישים והרמה העירונית. ניתן ורצוי להטמיע את הנחיותיה כחלק מתקנות התכנון והבניה, או לכל הפחות כתנאי מחייב בתכניות ביזמת המדינה (ממ"י, משרד השיכון, פינוי בינוי, חינוך ומבני ציבור שונים).

ה.2. ניצול מים אפורים – יש לפנות למשרד הבריאות על מנת שזה יחבר תקן למים "אפורים" ולחייב כחלק מתקנות תכנון ובניה הפרדת צנרת לצורך שימוש במים אפורים במבנים חדשים (דוגמת החיוב בדוד שמש).

ה.3. הוראות תמ"א 35 (שימור משאבי מים) ותמ"א 4ב34 (ניצול מיטבי של נגר עילי והעשרת מי תהום) מחייבות תכניות פיתוח בשימור משאבי המים. למיטב ידיעתנו ההוראות אינן מיושמות ואינן נאכפות.

ו. פסולת בניה

ו.1. יש לקדם את תקנות פסולת הבניה שהוגשו על ידי נציגי השלטון המקומי המקנות לרשויות המקומיות את הסמכות והאחריות להקמת מנגנון כלכלי לטיפול בפסולת הבניה באופן סביבתי.

ו.2. יש להקים אתרי פסולת בניה ולחייב את מפעילי האתרים למיין ולגרוס את פסולת הבניה. כך יוצר שוק לחומר זה לעבודות תשתית לכבישים, מבנים וניקוז, ינוצל טוב יותר משאב זה ויחסך חומר חציבה איכותי.

ז. הכשרה מקצועית

ז.1. קיים צורך להכשיר אנשי מקצוע לבדיקת התאמת מבנה לתו התקן לבניה משמרת אנרגיה ולתו הירוק ולניהול הבניה הירוקה.

ז.2. מסלול הכשרת אנשי מקצוע מתחום הבניה כמו, אדריכלים, אדריכלי נוף, מהנדסי בניין, ניקוז יחוייב בקורסים בעקרונות בניה משמרת אנרגיה ובניה ירוקה.

ח. תפקיד הרשויות המקומיות

ח.1. תכניות מקומיות ביזמת הרשות המקומית – יכללו אלמנטים של בניה ירוקה.

ח.2. בחינת אפשרות הקלות בארנונה, תוספת אחוזי בניה, זירוז הליכי תכנון וטיפול בהיתרי בניה ועוד...

ח.3. תכנון והקמה של מערך יעיל וסביבתי לטיפול בפסולת בניה.

ח.4. הוצאת מכרזים הכוללים עקרונות בניה ירוקה למבני הציבור, מימון התוספת כאמור לעיל.

ח.5. אימוץ חוקי עזר עירוניים בנוגע לבניה משמרת מים, פסולת בניה, גינון אקולוגי ועוד...

כתבה : מילכה כרמל

יועצת סביבתית למרכז השלטון המקומי